

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Zeswegestraat 63 (Wingene, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2018B196

Februari – Maart 2018

ARCHEOLOGIENOTA

BUREAUONDERZOEK (FASE 0)

DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Janiek De Gryse, Clara Thys, Wouter Van Goidsenhoven, Joren De Tollenaere, Aaron Willaert

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /

De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:

Janiek De Gryse, OE/ERK/Archeoloog/2015/00043

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2017

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

Deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek	5
1.1 Beschrijvend gedeelte	5
1.1.1 Administratieve gegevens	5
1.2 Onderzoeksopdracht	7
1.2.1 Onderzoekskader	7
1.2.2 Juridische context	7
1.2.3 Randvoorwaarden	7
1.2.4 Archeologische voorkennis van het terrein	8
1.2.5 Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief	9
1.2.6 Onderzoeksmethode- en strategie	11
1.2.6.1 Methode	11
1.2.6.2 Fysisch geografische situatie	11
1.2.6.3 Bekende archeologische vindplaatsen	11
1.2.6.4 Archeologische indicatoren en cultuurhistorisch kader	11
1.2.6.5 Verstoringshistoriek	12
1.3 Assessmentrapport	13
1.3.1 Ruimtelijke situering	14
1.3.2 Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens	15
1.3.2.1 Traditionele landschappenkaart (geomorfologie)	16
1.3.2.2 Geologie	17
1.3.2.2.1 Tertiair	17
1.3.2.2.2 Quartair	18
1.3.2.3 Bodem	19
1.3.2.3.1 Bodemtypes	19
1.3.2.3.2 Bodemerosie	20
1.3.2.4 Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop	21
1.3.2.5 Hydrografie	24
1.3.3 Archeologische en historische voorkennis	25
1.3.3.1 Gekende archeologische waarden	25
1.3.3.2 Historische context en historisch-cartografische analyse	29
1.3.3.2.1 Historische context	29
1.3.3.2.2 Historisch-cartografische analyse	30
1.3.3.3 Huidige gebruik en verstoringen	32
1.4 Synthese	35

Deel 2: Bibliografie.....	36
Deel 3: Bijlagen.....	37

FIGURENLIJST (2018B196)

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt).....	6
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).....	6
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).....	9
Figuur 4: Verkavelingsplan (bron: opdrachtgever).	10
Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).....	14
Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).....	16
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).	17
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).....	18
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).	19
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel, 2018 (Bron: Geopunt)	20
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt). 21	
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt). 22	
Figuur 13: Hoogteverloop van het projectgebied (van west naar oost) volgens de profiellijn weergegeven op het DHMV (bron: Geopunt).....	23
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).	24
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt).	25
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).	30
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).	31
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).	31
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).	32
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).	33
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).	33
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).	34
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).	34

TABELLENLIJST (2018B196)

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.	5
Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.....	15

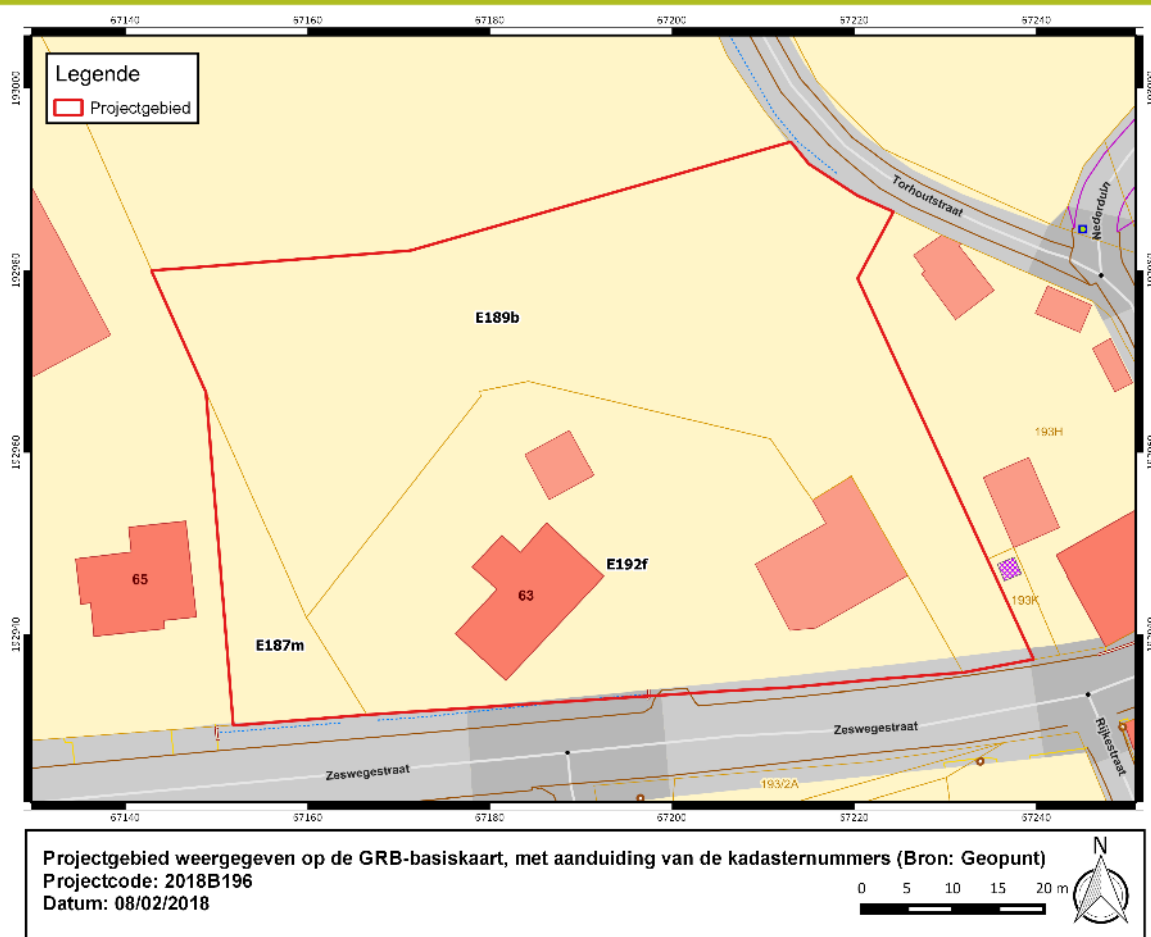
Deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte

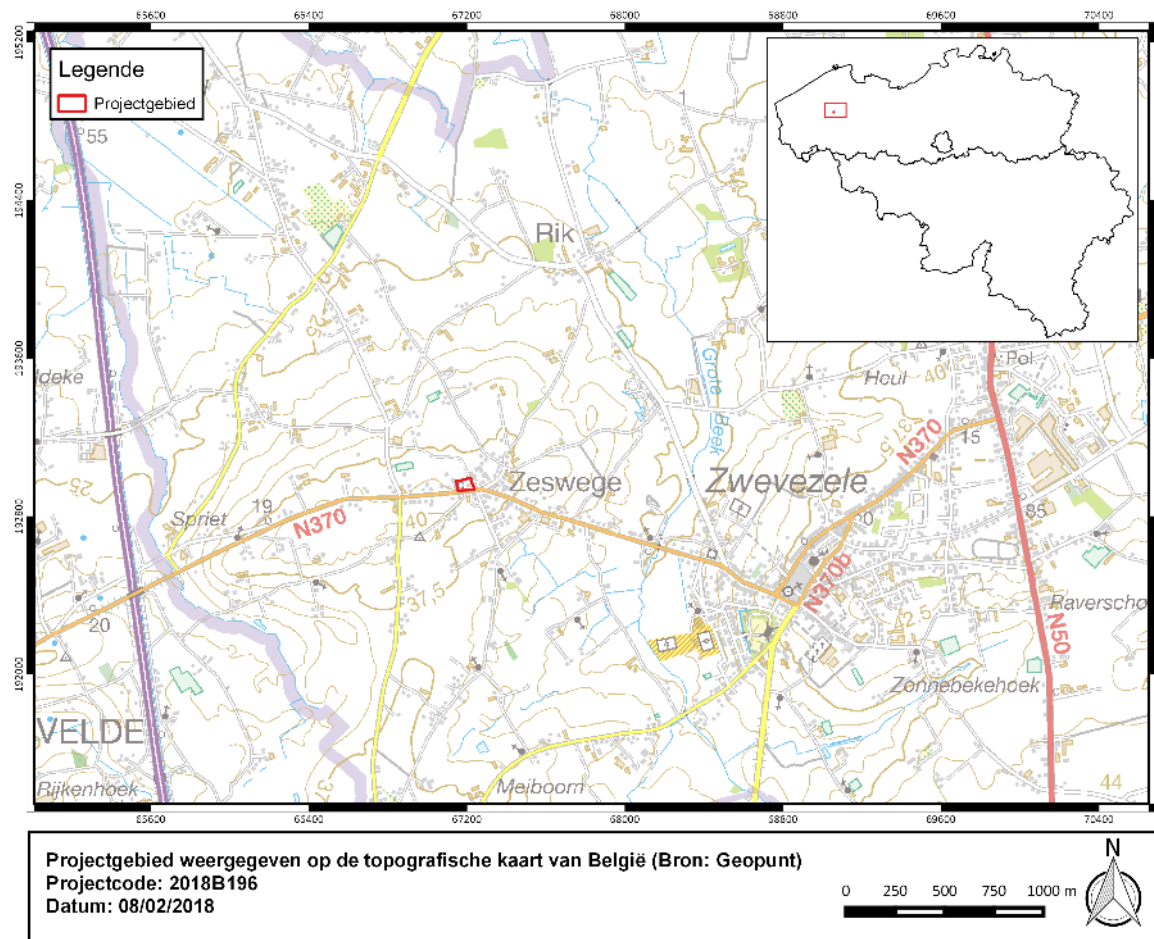
1.1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Wingene
	Deelgemeente	Zwevezele
	Postcode	8750
	Adres	Zeswegestraat 63
	Toponiem	Zeswegestraat 63
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 67129 Y _{min} = 192921 X _{max} = 67250 Y _{max} = 193005
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Wingene, Afdeling 2, Sectie E, nr's: 189b, 187m, 192f	
	Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Janiek De Gryse (erkend archeoloog) Dieter Demey (projectleider archeologie) Wouter Van Goidsenhoven (archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Joren De Tollenaere (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt).

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Onderzoekskader

Aanleiding van onderhavig bureauonderzoek vormt de geplande realisatie van een verkaveling ter hoogte van de Zeswegestraat in Zwevezele. Het projectgebied wordt in deze studie Zeswegestraat 63 Zwevezele genoemd. Met onderhavig bureauonderzoek wordt de eerste stap gezet van archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een bekrachtigde archeologienota en aldus de behartiging van de archeologische belangen binnen de planrealisatie conform het actueel Vlaams erfgoedbeleid.

Het archeologisch vooronderzoek betracht vooreerst archeologische artefacten en sites op te sporen binnen de grenzen van Zeswegestraat 63 Zwevezele. Finaal formuleert het archeologisch vooronderzoek een beargumenteerde inschatting van het potentieel voor kennisvermeerdering van eventueel aanwezige archeologische resten binnen de grenzen van het projectgebied en hoe hiermee om te gaan in het kader van de planuitvoering.

Een dergelijke inschatting kan gebeuren na het beantwoorden van de volgende onderzoeksvragen:

- Wat is op basis van de bestaande bronnen, het archeologisch potentieel van het projectgebied?
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van één of meerdere archeologische sites?
- Indien niet, kan de afwezigheid van indicaties op basis van de resultaten van het bureauonderzoek verklaard worden?
- Indien wel, kan op basis van bestaande bronnen bepaald worden wat de aard, datering en bewaring is?
- Wat is de verstoringshistoriek van het plangebied en welke invloed heeft dit op het archeologisch potentieel van het terrein?
- Welke impact hebben de geplande werken op het archeologisch bodemarchief?
- Wat is het wetenschappelijk kennispotentieel van een eventueel aanwezige archeologische site?

1.2.2 Juridische context

Volgens het gewestplan situeert het onderzoeksterrein zich deels in landbouwgebied, deels in een woongebied met landelijk karakter. Het projectgebied situeert zich noch in een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande verkavelingsvergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 4254 m²; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.3 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel onmogelijk voorafgaand aan het aanvragen van de verkavelingsvergunning. Het terrein is op heden nog deels bebouwd en met bomen begroeid. Deze bebouwing dient eerst verwijderd te worden en de bomen dienen gerooid te worden. Daarom wordt geopteerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis

van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

1.2.4 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Zeswegestraat 63 Zwevezele werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.2.5 Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief

De totale oppervlakte van het onderzoeksterrein bedraagt 4254 m².

Huidige toestand van het terrein

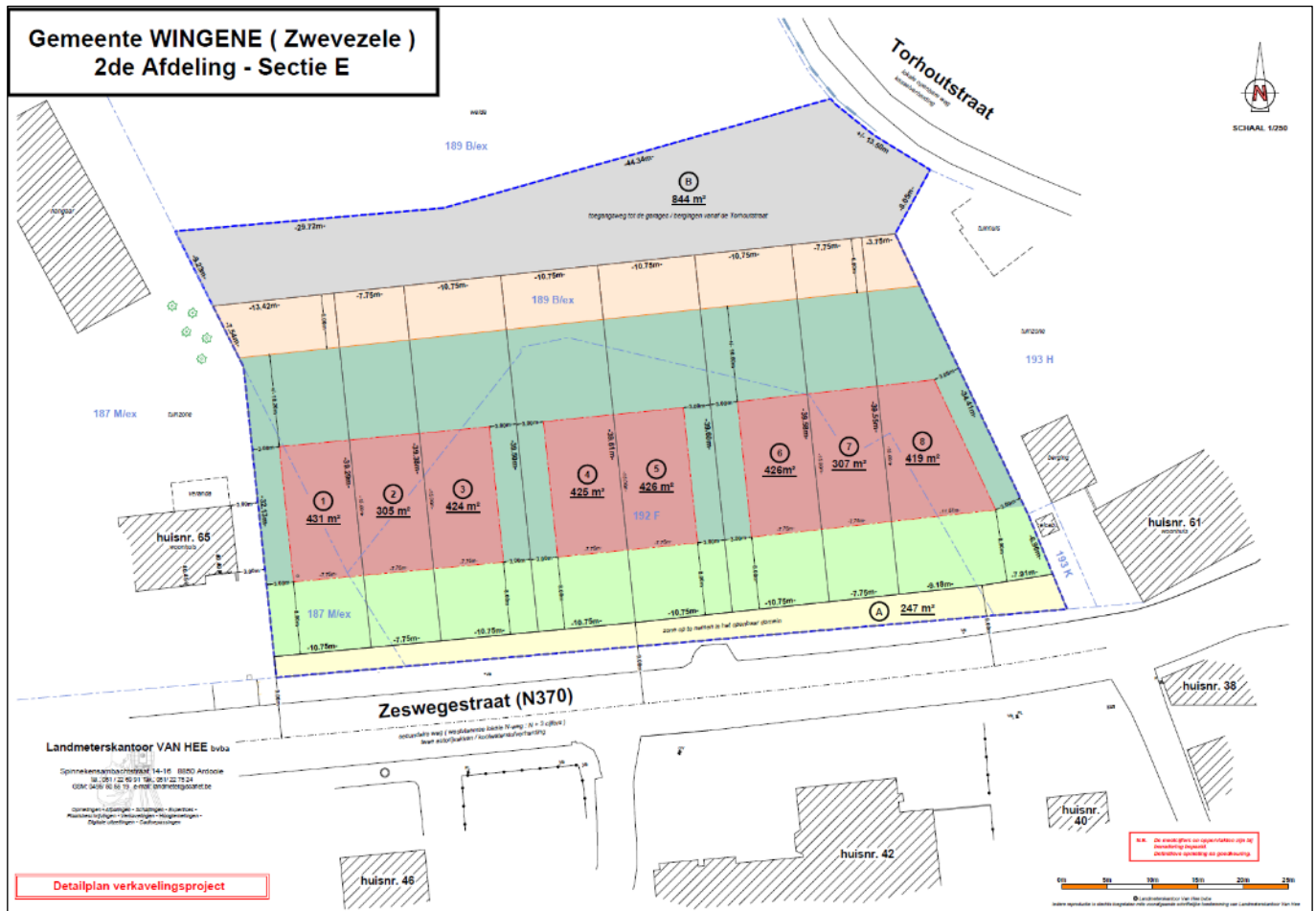
Op heden situeert zich bebouwing binnen de contour van het onderzoeksgebied. Van de totale 4291 m² is thans ca. 325 m² bebouwd. Onderkelderde volumes noch funderingswijken zijn gekend. Bijkomend is ca. 700 m² van het terrein met bomen begroeid. Het overgrote deel van het onderzoeksterrein bestaat uit grasland.

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

Geplande werken

Na sloop van de bestaande bebouwing gaat de opdrachtgever over tot de aanleg van een verkaveling van 8 loten (totale oppervlakte van de verkaveling bedraagt 3163 m²). In het noordelijk deel van de onderzoekzone wordt een toegangsweg tot de geplande garages aangelegd over een oppervlakte van 844 m². Ten zuiden van de verkaveling wordt een zone opgenomen in het openbaar domein (247 m²).

Figuur 4: Verkavelingsplan (bron: opdrachtgever).

1.2.6 Onderzoeksmethode- en strategie

1.2.6.1 Methode

Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

1.2.6.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen. De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad van het archeologische erfgoed.

Volgend kaartmateriaal werd geconsulteerd t.b.v. de aardkundige analyse van de projectlocatie:

- Tertiair geologische kaart van Vlaanderen
- Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart
- Geomorfologische kaart

1.2.6.3 Bekende archeologische vindplaatsen

Dit wijst op vindplaatsen waar de fysieke neerslag van menselijke activiteiten uit het verleden reeds werd vastgesteld en gedocumenteerd. Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het projectgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed geraadpleegd.

1.2.6.4 Archeologische indicatoren en cultuurhistorisch kader

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties.

Om bij deze casus inzicht te verwerven over de archeologische indicatoren in het plangebied werd onderstaand historisch kaartmateriaal geanalyseerd:

- Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgenomen op initiatief van de graaf de Ferraris (1771-1778)
- Atlas der Buurtwegen uit ca. 1841
- Kadasterkaart van Philippe-Christian Popp (1842-1879)

Op basis van dit kaartmateriaal kan het landgebruik vanaf de tweede helft van de 18de eeuw vastgesteld worden en de eventuele gevolgen ervan op het archeologisch bodemarchief ingeschat worden. Deze gegevens werden aangevuld met informatie afkomstig uit archeologische en historische literatuur, daarnaast is ook gebruik gemaakt van data over de lokale toponymie en geschiedenis.

De keuze van de bronnen is gebaseerd op graad van relevantie en toegankelijkheid.

Om het cultuurhistorische kader van het projectgebied in kaart te brengen, werd het kaartmateriaal beschikbaar op Geoportaal geconsulteerd.

1.2.6.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van de planlocatie bepaalt in belangrijke mate de gaafheid en bewaringsgraad van het archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, verslagen van bodemonderzoeken of informatie uit de aardwetenschappelijke kaarten een grote rol spelen bij het correct inschatten van de aanwezigheid en van de bewaringstoestand van de archeologische resten.

1.3 Assessmentrapport

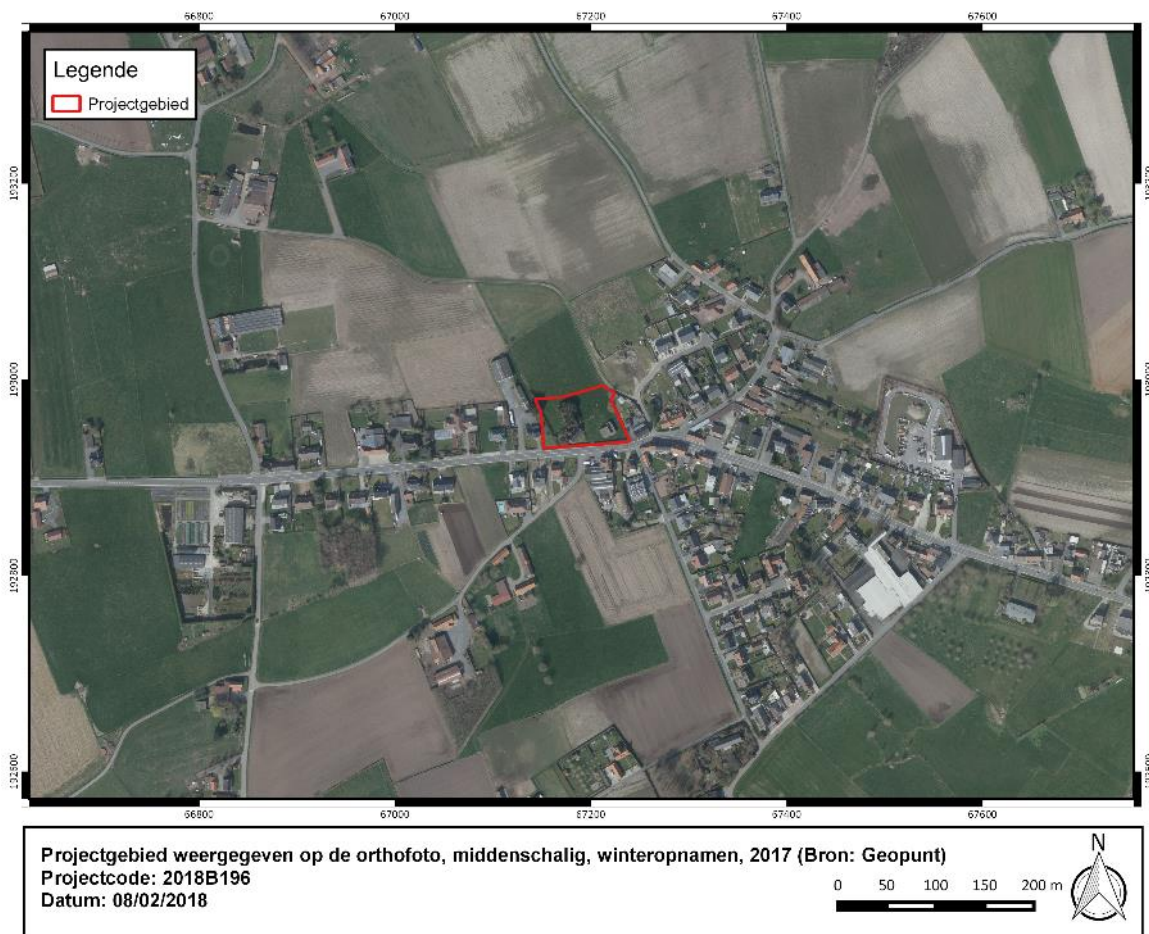
Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.3.1 Ruimtelijke situering

Het onderzoeksterrein is gelegen in Zwevezele, in de provincie West-Vlaanderen. De excentrische dorpskern van Zwevezele ligt langs de N 370, de verbindingsweg tussen Wingene en Lichtervelde. De dorpskern loopt uit in lintbebouwing langsheen de drie belangrijkste invalswegen Koolskampstraat, Bruggestraat en Lichterveldestraat.

Het onderzoeksterrein grenst ten oosten aan de Torhoutstraat en ten zuiden aan de Zeswegestraat. Ten noorden sluit het plangebied aan bij open ruimte. De dorpskernen van Zwevezele en Lichtervelde situeren zich ca. 1,7 kilometer ten noordoosten en 3,6 kilometer ten zuidwesten.

Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

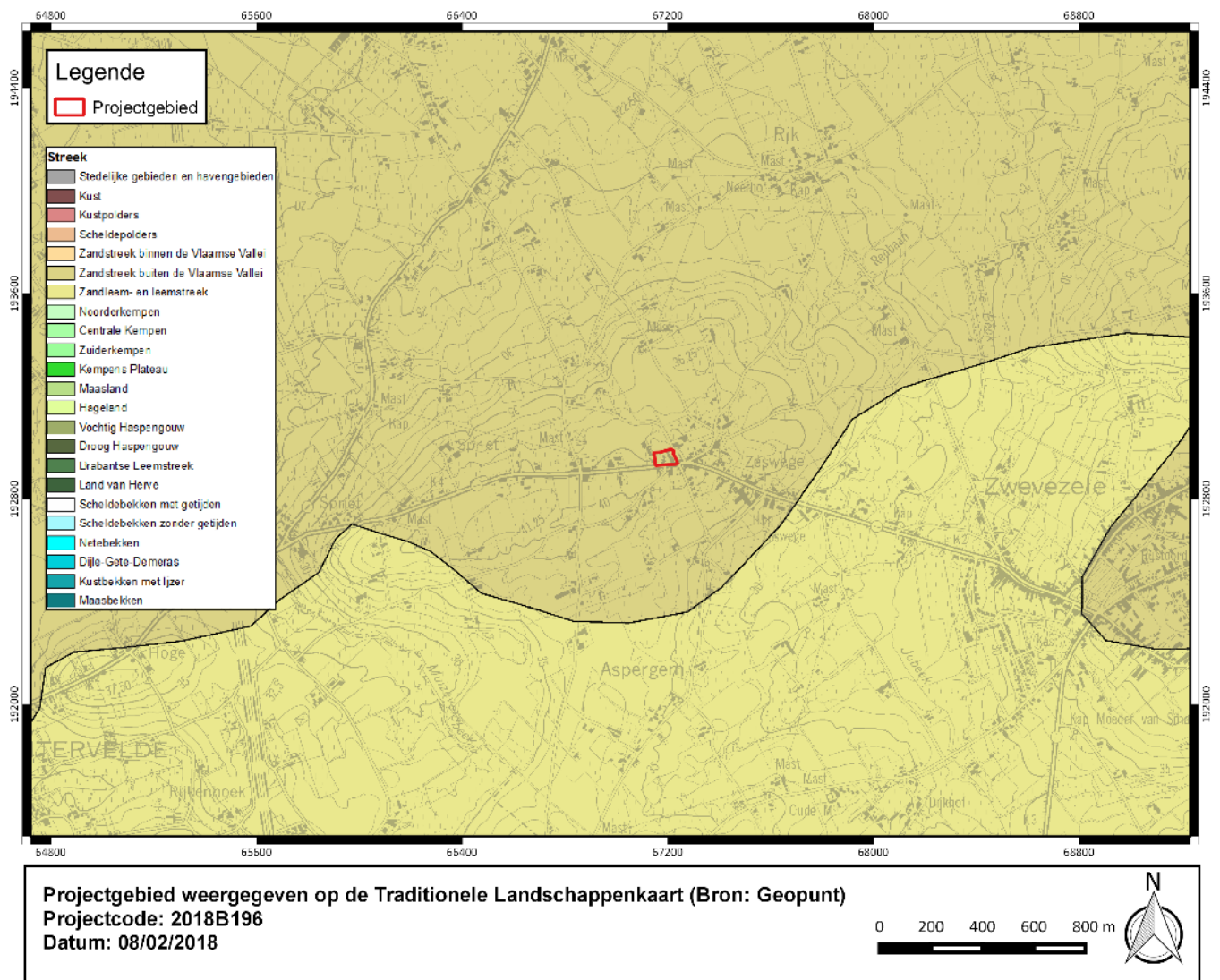
1.3.2 Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

Bron	Informatie
Traditionele landschappenkaart	Zandstreek buiten de Vlaamse Vallei
Tertiair	Lid van Pittem (Fm. Gentbrugge)
Quartair	Type 1: eolische afzetting
Bodemtypes	Zdh, OB
Potentiële bodemerosie	Verwaarloosbaar
Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen	Hoogte ca. 39,5 m TAW
Hydrografie	Bekken van de Brugse polders (deelbekken: Rivierbeek) Waterlopen: Jobeek

1.3.2.1 Traditionele landschappenkaart (geomorfologie)

Het projectgebied is gelegen in de zandstreek buiten de Vlaamse Vallei.

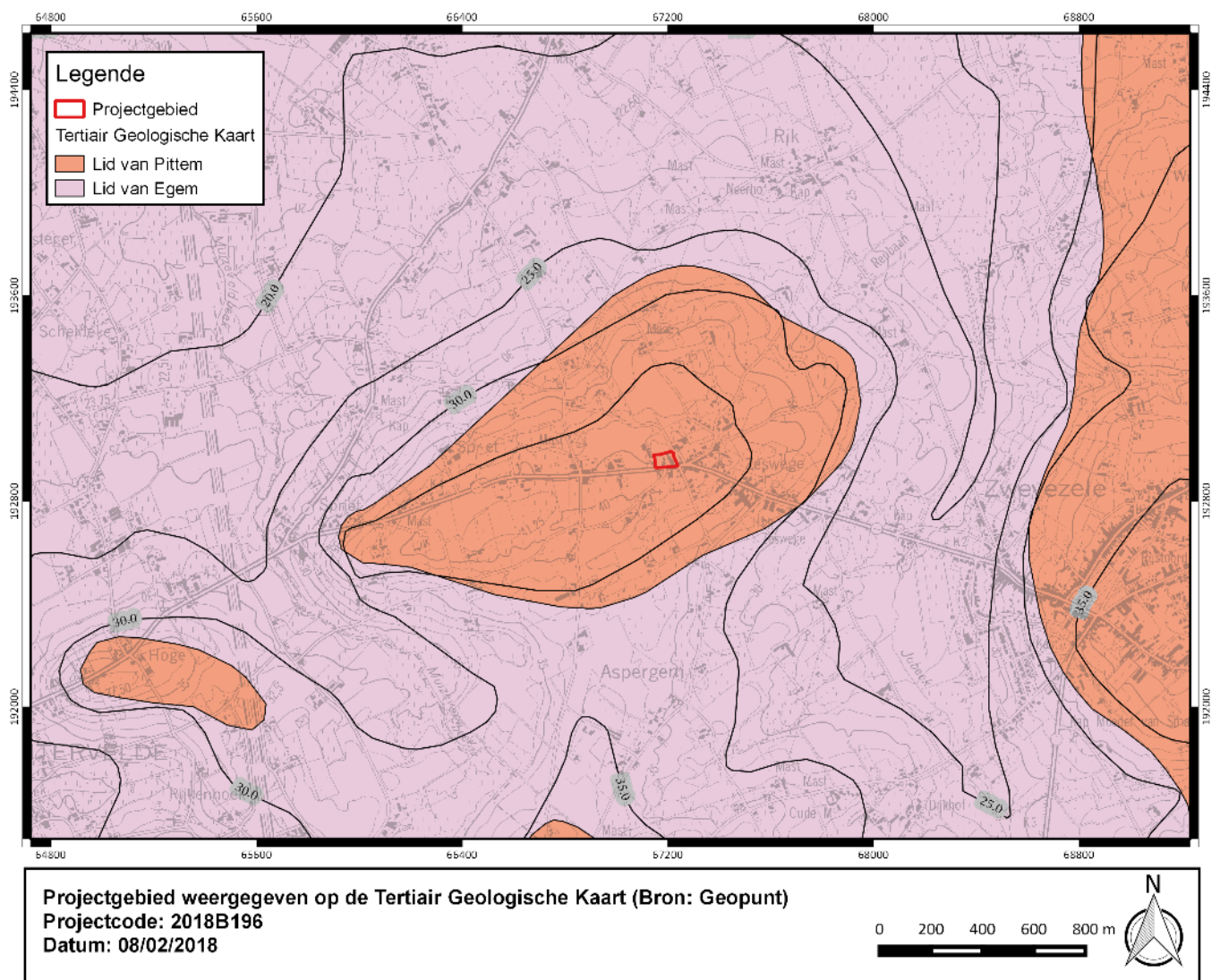
Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

1.3.2.2 Geologie

1.3.2.2.1 Tertiair

Het projectgebied bevindt zich in het **Lid van Pittem** (Formatie van Gentbrugge). De Formatie van Gentbrugge bestaat uit een afwisseling van kleiige siltige en zandige mariene sedimenten met enkele macrofossielen. Het is onderverdeeld in drie leden; van oud naar jong: het Lid van Merelbeke, het Lid van Pittem en het Lid van Vlierzele.

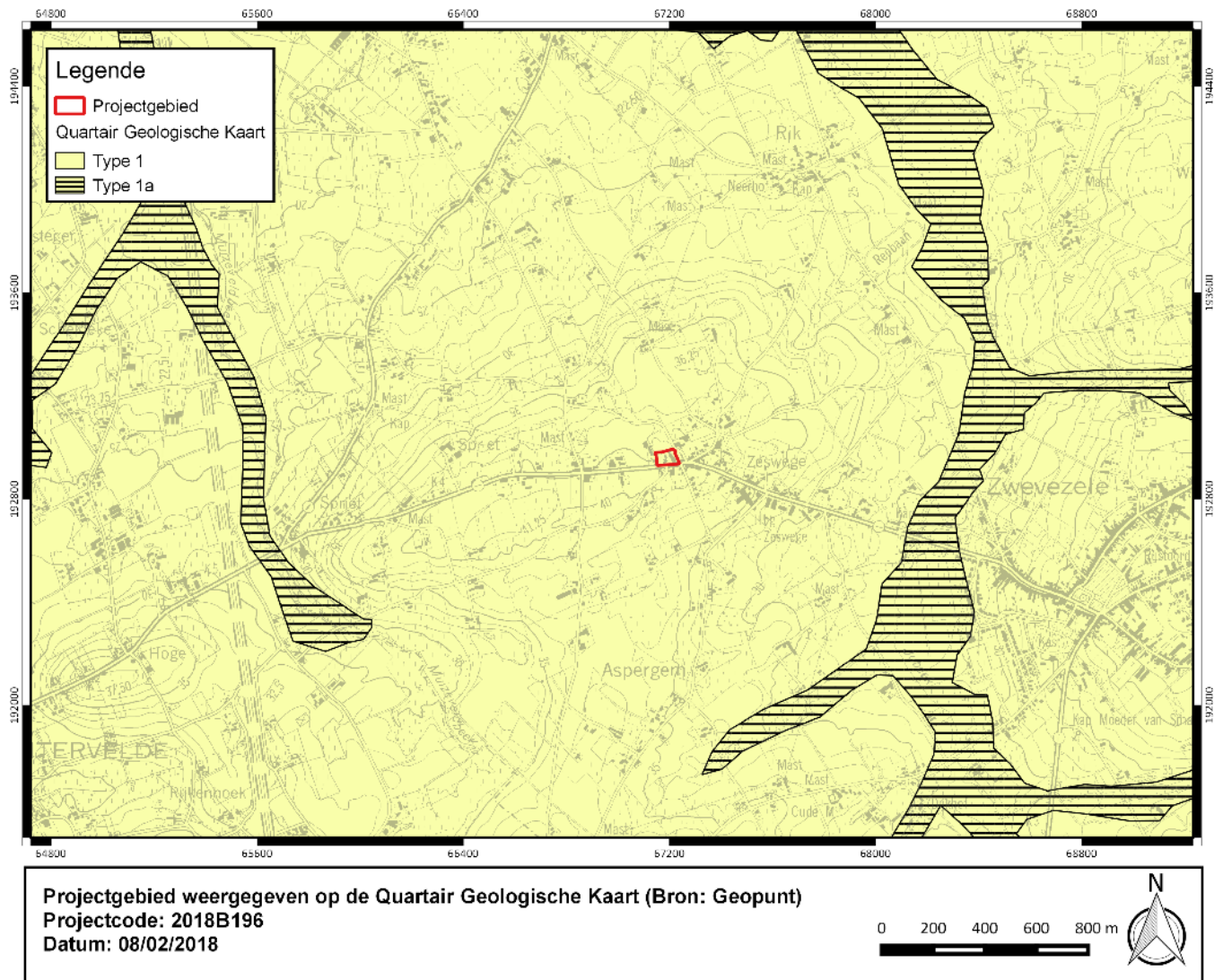
Het **Lid van Pittem** bestaat uit een afwisseling van dunne laagjes kleiig-zandig grof silt en glauconiethoudend kleiig-siltig fijn zand. De laminae zijn dikwijls gebioturbeerd. Er komen getijdegeulen voor in het sediment wat in de intertidale zone is afgezet. Plaatselijk komen zandsteenbanken met opalcement voor (veldstenen).

Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.3.2.2.2 Quartair

Het projectgebied is gelegen in het Quartair **Type 1**. Dit type bestaat uit een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zand tot zandleem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen van het Quartair bevatten.

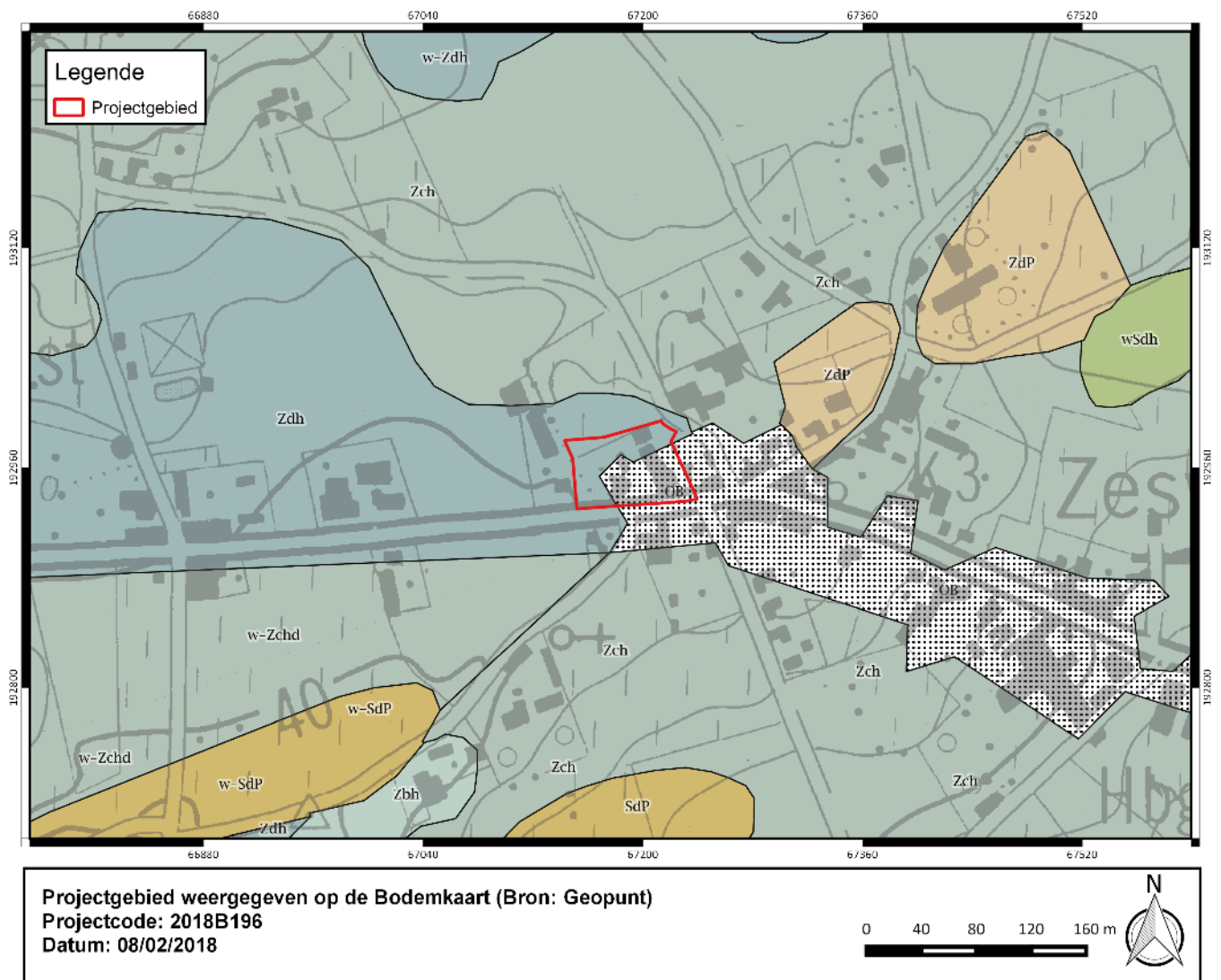
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.3.2.3 Bodem

1.3.2.3.1 Bodemtypes

Het bodemtype **Zdh** is een matig natte zandbodem met verbrokkelde ijzer en/of humus B horizont. Het is een Postpodzol met een sterk gehomogeniseerde bovengrond van meer dan 30 cm dik, donker bruingrijs en met een hoog humusgehalte (3-5%). Roestverschijnselen beginnen tussen 40 en 60 cm en zijn vaak moeilijk of niet waar te nemen gezien deze zich bevinden in de Podzol B. Naar beneden toe worden deze roestverschijnselen duidelijker.

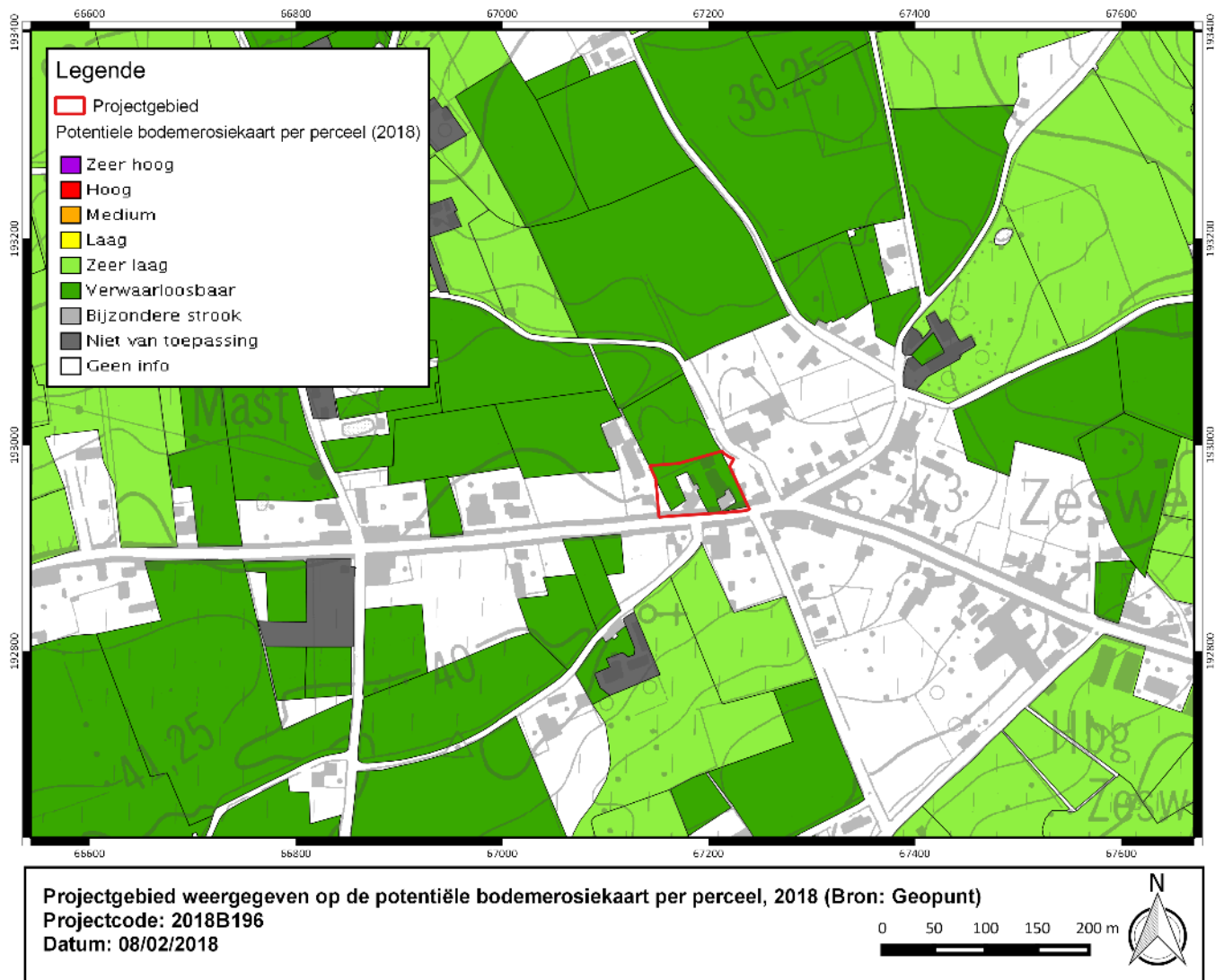
Het bodemtype **OB** is een kunstmatig bodemtype waarbij de natuurlijke bodem sterk verstoord kan zijn door de aanwezige verharding of bebouwing. Hierdoor is het niet altijd mogelijk de natuurlijke bodem te herkennen.

Figuur 9: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).

1.3.2.3.2 Bodemerosie

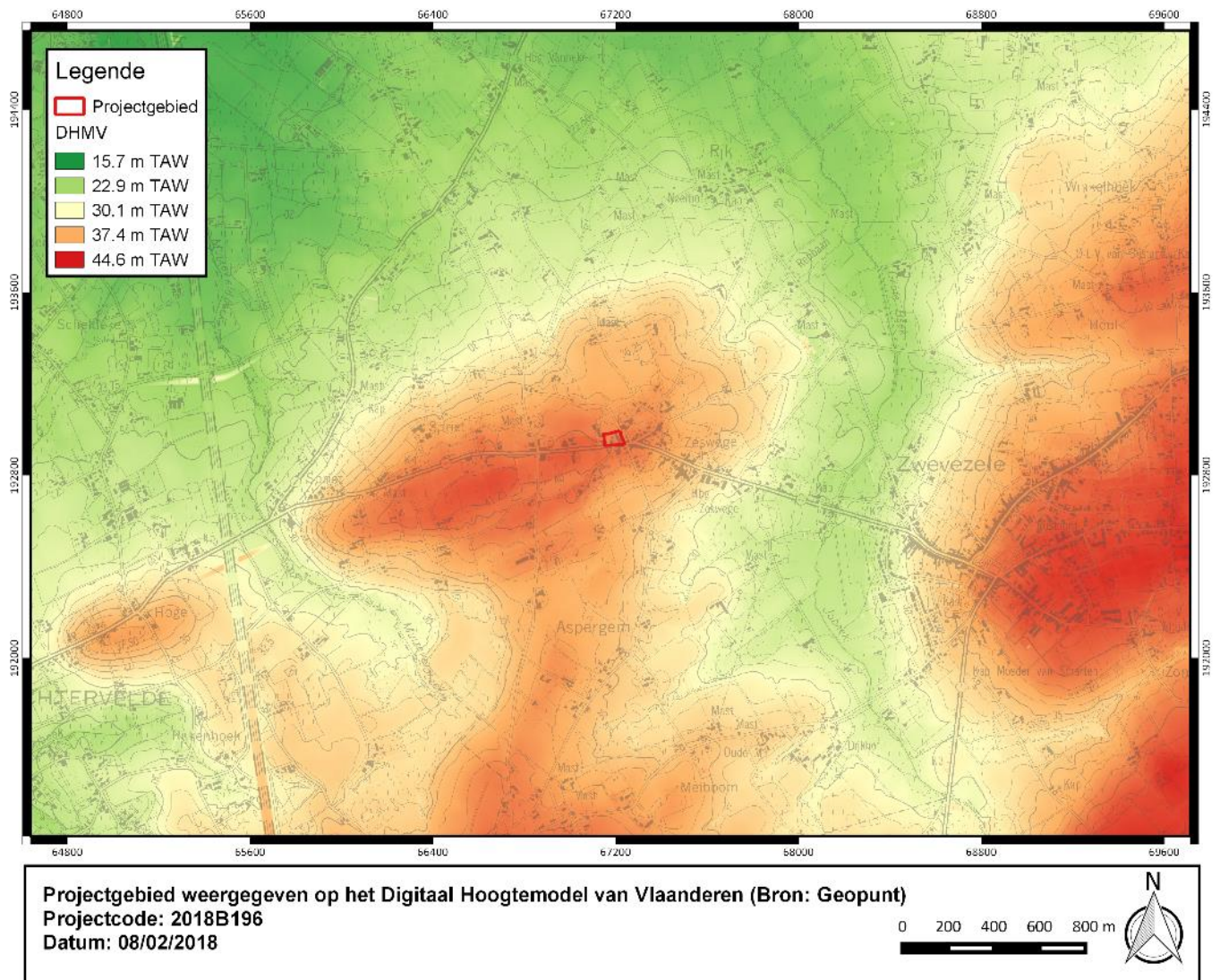
De potentiële bodemerosie is verwaarloosbaar voor het projectgebied.

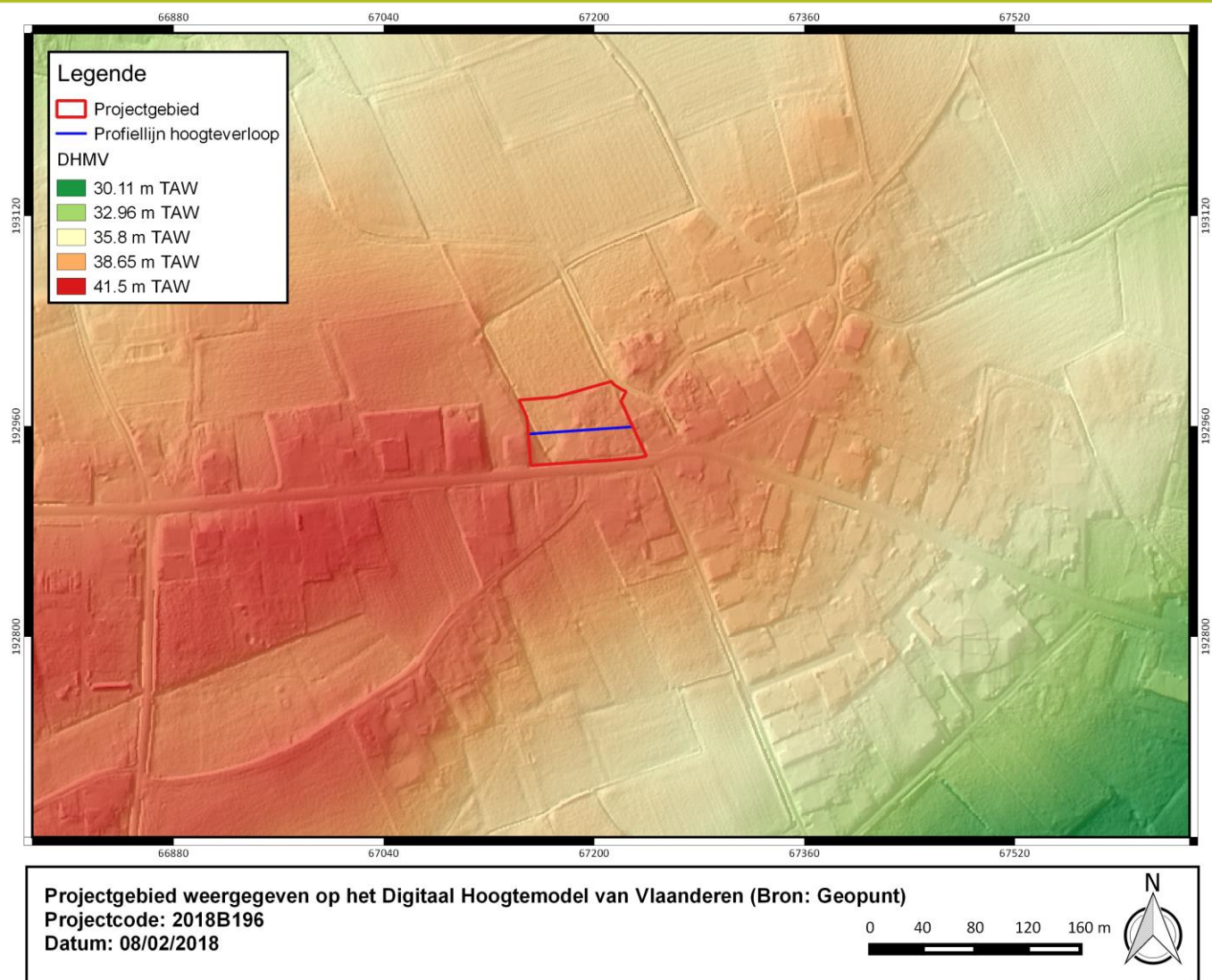
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel, 2018 (Bron: Geopunt)

1.3.2.4 Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop

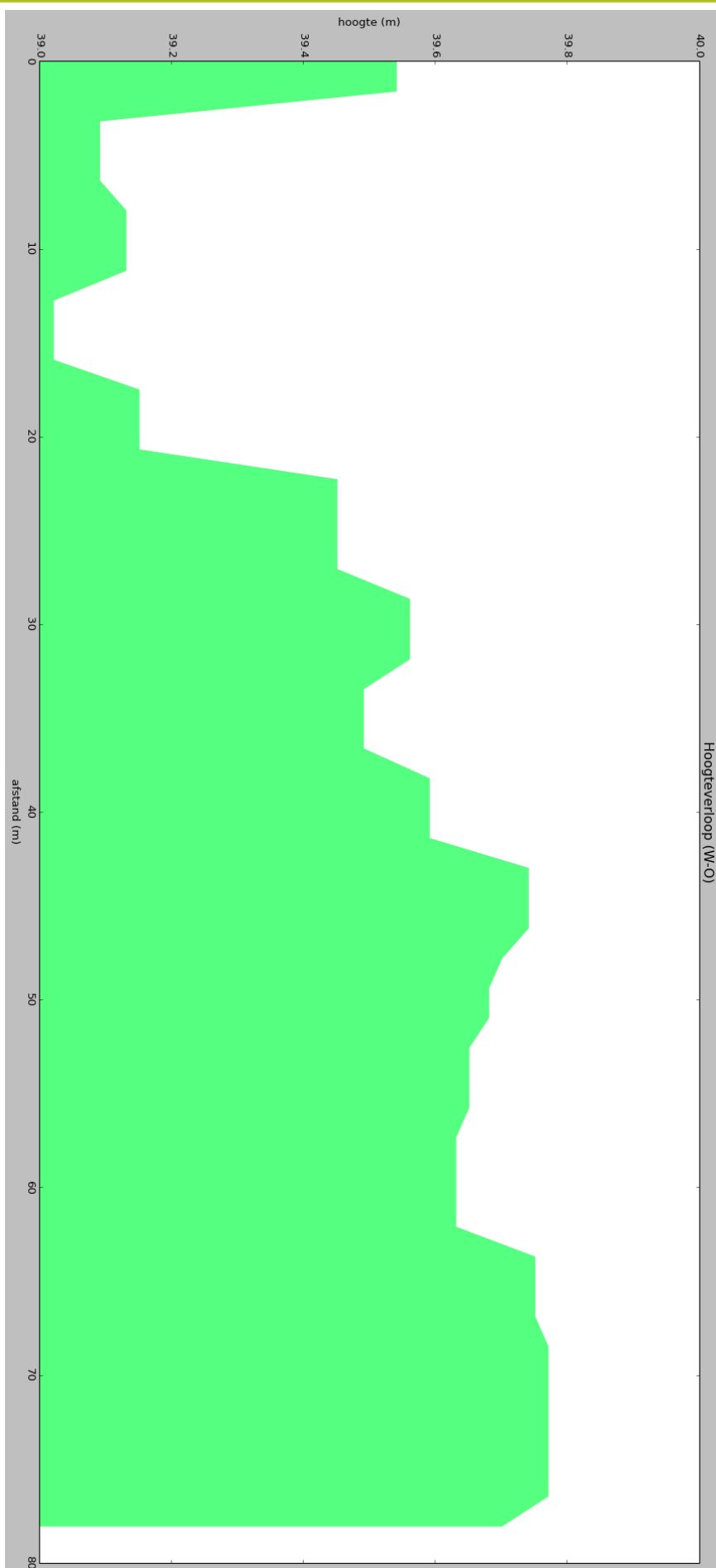
Het projectgebied is gelegen op een Tertiaire getuigenheuvel bestaande uit het Lid van Pittem op een hoogte van ca. 39,5 m TAW. Het Lid van Pittem bevat lokaal zandbanken gecementeerd door opaalcement. Hierdoor is er resistentie tegen verwerking resulterende in een getuigenheuvel. Ten oosten is een diep uitgesneden vallei aanwezig.

Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

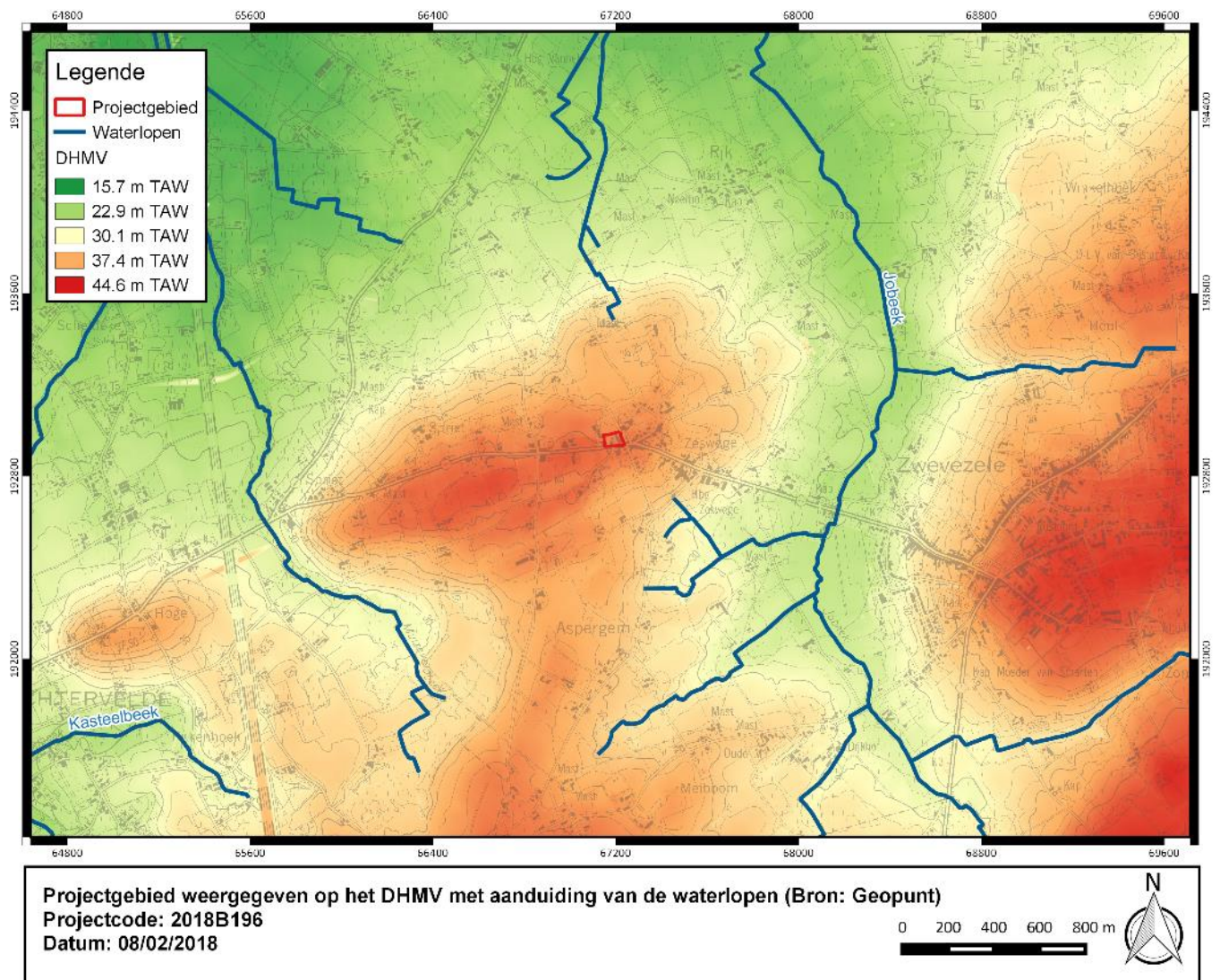
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).

Figuur 13: Hoogteverloop van het projectgebied (van west naar oost) volgens de profiellijn weergegeven op het DHMV (bron: Geopunt).

1.3.2.5 Hydrografie

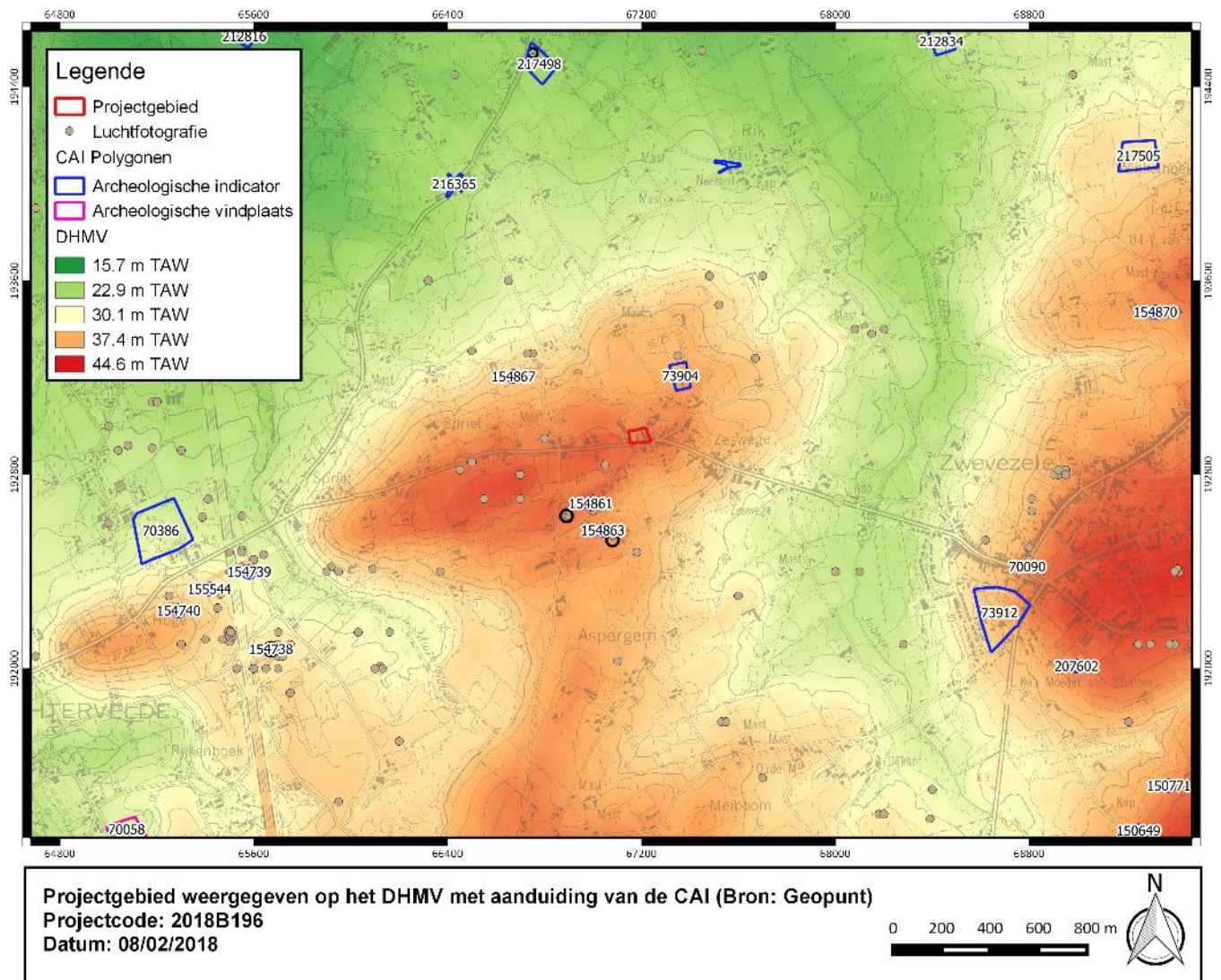
Het projectgebied is gelegen in het bekken van de Brugse polders (deelbekken: Rivierbeek). Ten oosten stroomt de Jobeek binnen de diep ingesneden vallei.

Figuur 14: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).

1.3.3 Archeologische en historische voorkennis

1.3.3.1 Gekende archeologische waarden

Figuur 15: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

In de omgeving van het onderzoeksterrein zijn slechts enkele archeologische vindplaatsen gekend. Bij een opgraving in 1911 aan de Bellestraat in Lichtervelde werd een site met walgracht en een onbepaald Romeins spoor vastgesteld. Een opgraving in de Sint-Aldegondkerk van Zwevezele in 1964 trof sporen aan die opklimmen tot de volle middeleeuwen.

Opgraving

70058	Opgraving (1911, Bellestraat); NK: 15 meter
	Romeinse tijd: onbepaald
	Late middeleeuwen: site met walgracht
	Bron: fiche Marc Dewilde

70090	Opgraving (1964, Sint-Aldegondkerk); NK: 15 meter Volle middeleeuwen: kerk Bron: Devlieghe L., 1964: Opgravingen in de kerk van Zwevezele, in Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis, deel CI, p. 271-272.
-------	---

Boring

216365	Boring (2017); NK: Onbepaald Onbepaald Bron: https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/4192 Jacobs, J., R. Vergauwe, S. Windey & P. Laloo 2017: Torhout Groenhove Vrijgeweid i.o.v. VLM, 2017C73, 2017E93 & 2017F50 Archeologienota Verslag van resultaten, Bredene.
--------	---

II. Archeologische indicatoren

Luchtfotografische indicatoren wijzen op de aanwezigheid van mogelijke Bronstijdgrafcirkels in de nabije omgeving van het plangebied. Via metaaldetectie konden enkele munten gerecupereerd worden uit de Romeinse tijd, de volle middeleeuwen en de late middeleeuwen. Historisch-cartografische indicatoren wijzen op verspreide laat-middeleeuwse hoevebouw in de omgeving van het onderzoeksterrein.

Historisch-cartografische en iconografische data

70386	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
73904	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
73912	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: waterburcht 17 ^{de} eeuw: versterkt kasteel

Luchtfotografie

154738	Indicator luchtfotografie; NK: 150 meter Bronstijd: grafcirkel Bron: Bourgeois, J., Meganck, M. & Semey, J. 1998: Cirkels in het land. Een inventaris van cirkelvormig structuren in de provincies Oost- en West-Vlaanderen, II, Archeologische Inventaris Vlaanderen. Buitengewone reeks 5, Gent, p.52-61
154739	Indicator luchtfotografie; NK: 150 meter

	Bronstijd: grafcirkel Bron: Bourgeois, J., Meganck, M. & Semey, J. 1998: Cirkels in het land. Een inventaris van cirkelvormig structuren in de provincies Oost- en West-Vlaanderen, II, Archeologische Inventaris Vlaanderen. Buitengewone reeks 5, Gent, p.52-61
154740	Indicator luchtfotografie; NK: 150 meter Bronstijd: grafcirkel Bron: Bourgeois, J., Meganck, M. & Semey, J. 1998: Cirkels in het land. Een inventaris van cirkelvormig structuren in de provincies Oost- en West-Vlaanderen, II, Archeologische Inventaris Vlaanderen. Buitengewone reeks 5, Gent, p.52-61
154861	Indicator luchtfotografie; NK: 150 meter Bronstijd: grafcirkel Bron: Bourgeois, J., Meganck, M. & Semey, J. 1998: Cirkels in het land. Een inventaris van cirkelvormig structuren in de provincies Oost- en West-Vlaanderen, II, Archeologische Inventaris Vlaanderen. Buitengewone reeks 5, Gent, p.52-61
154863	Indicator luchtfotografie; NK: 150 meter Bronstijd: grafcirkel Bron: Bourgeois, J., Meganck, M. & Semey, J. 1998: Cirkels in het land. Een inventaris van cirkelvormig structuren in de provincies Oost- en West-Vlaanderen, II, Archeologische Inventaris Vlaanderen. Buitengewone reeks 5, Gent, p.52-61
154867	Indicator luchtfotografie; NK: 150 meter Bronstijd: grafcirkel Bron: Bourgeois, J., Meganck, M. & Semey, J. 1998: Cirkels in het land. Een inventaris van cirkelvormig structuren in de provincies Oost- en West-Vlaanderen, II, Archeologische Inventaris Vlaanderen. Buitengewone reeks 5, Gent, p.52-61
154870	Indicator luchtfotografie; NK: 150 meter Bronstijd: grafcirkel Bron: Bourgeois, J., Meganck, M. & Semey, J. 1998: Cirkels in het land. Een inventaris van cirkelvormig structuren in de provincies Oost- en West-Vlaanderen, II, Archeologische Inventaris Vlaanderen. Buitengewone reeks 5, Gent, p.52-61
212816	Indicator luchtfotografie; NK: 15 meter Onbepaald: Uitgebreide zone langsheen een mogelijk wegtracé. Er zijn enkele interessante kuilengroepen waar te nemen die mogelijk wijzen op gebouwplattegronden (gekarteerd als vlekken/kuilen). In het zuidelijke gedeelte van de site zijn er ook één en mogelijk twee vierkante structuren opgemerkt. Bron: Stichelbaut B., Van Hollebeeke Y., Bourgeois J. 2016: Archeologische inventarisatie aan de hand van luchtfotografische gegevens. Testregio Torhout (West-Vlaanderen), rapport Ugent.

212834	Indicator luchtfotografie; NK: 15 meter Onbepaald: Complete site met een grote diversiteit aan structuren. Het meest in het oog springend is een duidelijke cirkel. Deze lijkt niet perfect rond en heeft mogelijk een kleine annex binnenin de oostelijke zijde of het betreft hier een dubbele kring of een voorloper. Een tweede cirkel tekent zich minder scherp af en lijkt op sommige beelden eerder ovaal te zijn, deze structuur heeft ook een atypisch brede gracht. Als alternatieve interpretatie kunnen we denken aan een enclosure. Zeer interessant zijn een aantal duidelijk af te lijnen kuilengroepen zowel in als rond de cirkels. Eén bijzondere groep vormt zeer duidelijk een rij. Andere structuren die herkend werden zijn diverse grachten en een duidelijk wegtracé (spoorweg). Bron: Stichelbaut B., Van Hollebeeke Y., Bourgeois J. 2016: Archeologische inventarisatie aan de hand van luchtfotografische gegevens. Testregio Torhout (West-Vlaanderen), rapport Ugent.
217498	Indicator luchtfotografie; NK: 15 meter Onbepaald: Mogelijk een belangrijke zone omwille van de talrijke kuilen die er waar te nemen zijn, sommige ervan kunnen geïnterpreteerd worden als onderdeel van gebouwplattegronden. Verder zijn er talrijke kavelindelingen en enkele afbuigende discordante grachten (waarvan sommige mogelijk een segment van een cirkel). Bron: Stichelbaut B., Van Hollebeeke Y., Bourgeois J. 2016: Archeologische inventarisatie aan de hand van luchtfotografische gegevens. Testregio Torhout (West-Vlaanderen), rapport Ugent.
217505	Luchtfotografie; NK: 15 meter Onbepaald

Metaaldetectie

150649	Metaaldetectie (2010); NK: 250 meter Volle middeleeuwen: munten
150771	Metaaldetectie (2010); NK: 250 meter Late middeleeuwen: munten
207602	Metaaldetectie; NK: 15 meter Midden-Romeinse tijd: sestertius van Hadrianus

Toevalsvondst

155544	Toevalsvondst (2011); NK: 15 meter Onbepaald: paarden-pendant: rood wapenschild met zilverkleurige keper beladen met 5 "inkepingen" (waarschijnlijk van Gistel), twee "gebogen armen" ontspruiten aan de linkerkant van het schild en zijn ongelijk afgebroken
--------	--

1.3.3.2 Historische context en historisch-cartografische analyse

1.3.3.2.1 Historische context

In de omgeving van het onderzoeksterrein werden via luchtfotografie circulaire structuren waargenomen die kunnen duiden op grafheuvels. (CAI ID 154861, 154863 & 154867). In de Schoolstraat werd in 2014 via metaaldetectie een Sestertius van Hadrianus gevonden die gedateerd werd in de Midden-Romeinse tijd. (CAI ID 207602) Bepaalde auteurs vermoeden de aanwezigheid van een Romeinse villa ter hoogte van de huidige dorpskern¹. Dit is echter nog niet archeologisch geattesteerd.

Gedurende de Karolingische periode bezaten de monniken van de Sint-Amandsabdij uitgestrekte gebieden grond in het noorden en zuiden van West-Vlaanderen. Deze werden ingedeeld in verschillende mansi van ca. 14 hectare. Zwevezele maakt deel uit van de mansus Wingene, die in 821 door Lodewijk de Vrome aan de Sint-Amandusabdij te Elnon werd geschonken.

De eerste bewonings- en dorpskern te Zwevezele zou zich hebben ontwikkeld of de plaats van het nu afgebroken kasteel van Zwevezele (Kasteelstraat). A. Vandewiele stelt dat er reeds voor de 11de eeuw grote gebieden landbouwgrond ontgonnen werden ten zuiden van de lijn Zeswege-Winkelhoek-Hille. De ontginning van het noorden van de gemeente moet gedateerd worden in de 12de en 13de eeuw.² Historisch-cartografische indicatoren wijzen op het feit dat Zwevezele een rurale gemeente was. Doch, reeds in de 14de eeuw was er een bloeiende linnennijverheid en handel. In 1472 kreeg Zwevezele de toelating tot het organiseren van een jaarmarkt en wekelijkse vrijdagsmarkt. De godsdienstoorlogen in de tweede helft van de 16de eeuw resulteerden in Zwevezele tot een halvering van de bevolking en aanzienlijke materiële schade. Ook tijdens de tweede helft van de 17de eeuw was Zwevezele, dat aan het grensgebied van de Spaanse en Franse troepen gelegen was, het slachtoffer van oorlogsgeweld.

Pas na de Spaanse Successieoorlog (1702-1713) keert onder het Oostenrijkse bewind de rust terug naar Zwevezele. Hierdoor kan het gebied zich herstellen en verder ontwikkelen. Dit uit zich in economische groep en demografische expansie.

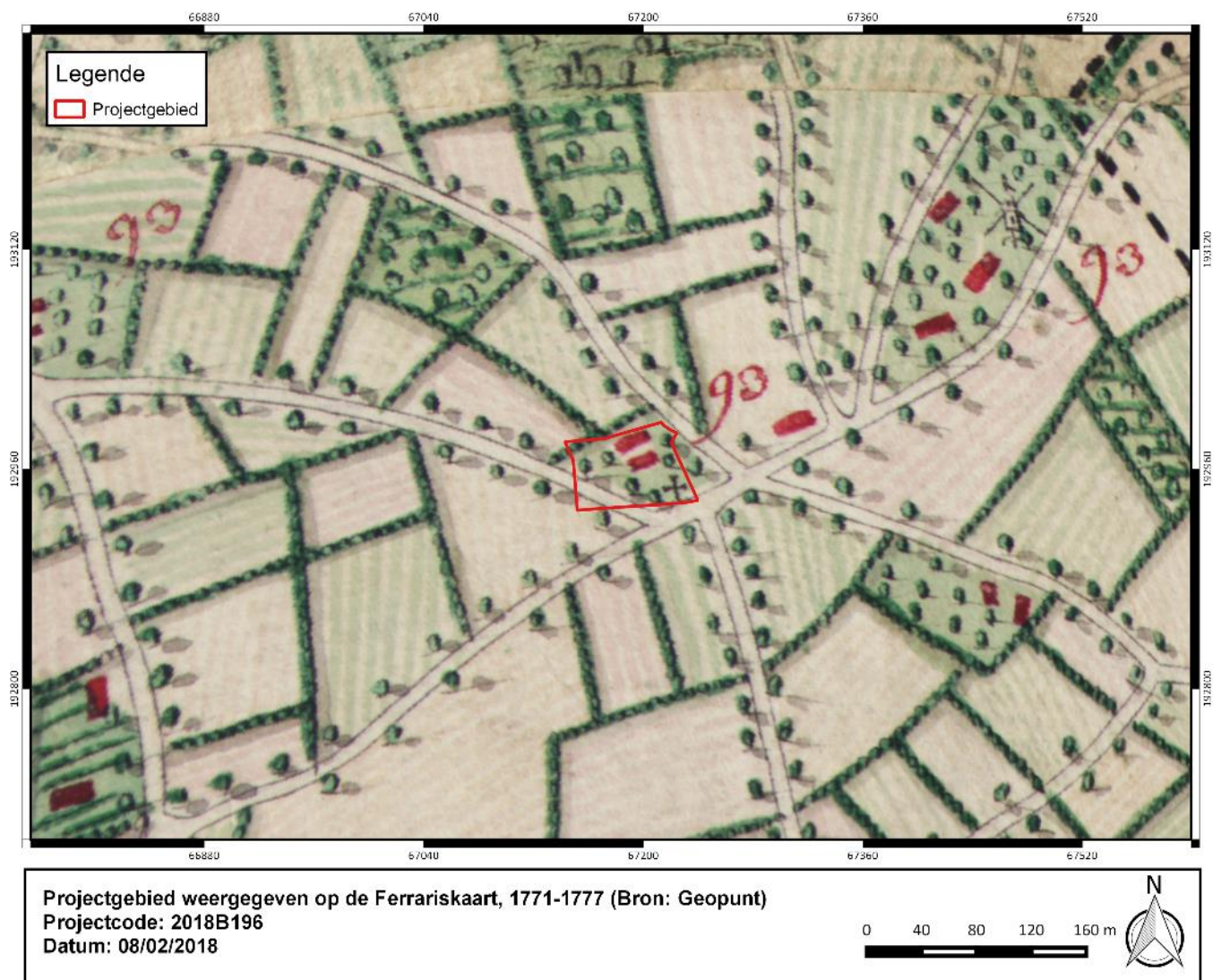
¹ Devliegheer, L. 1964: Opgravingen in de kerk van Zwevezele, in: Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis, deel CI, p. 271-272

² Vandewiele, A., Zwevezele. Deel 1. De parochie Zwevezele tot 1795, Zwevezele, 1981.

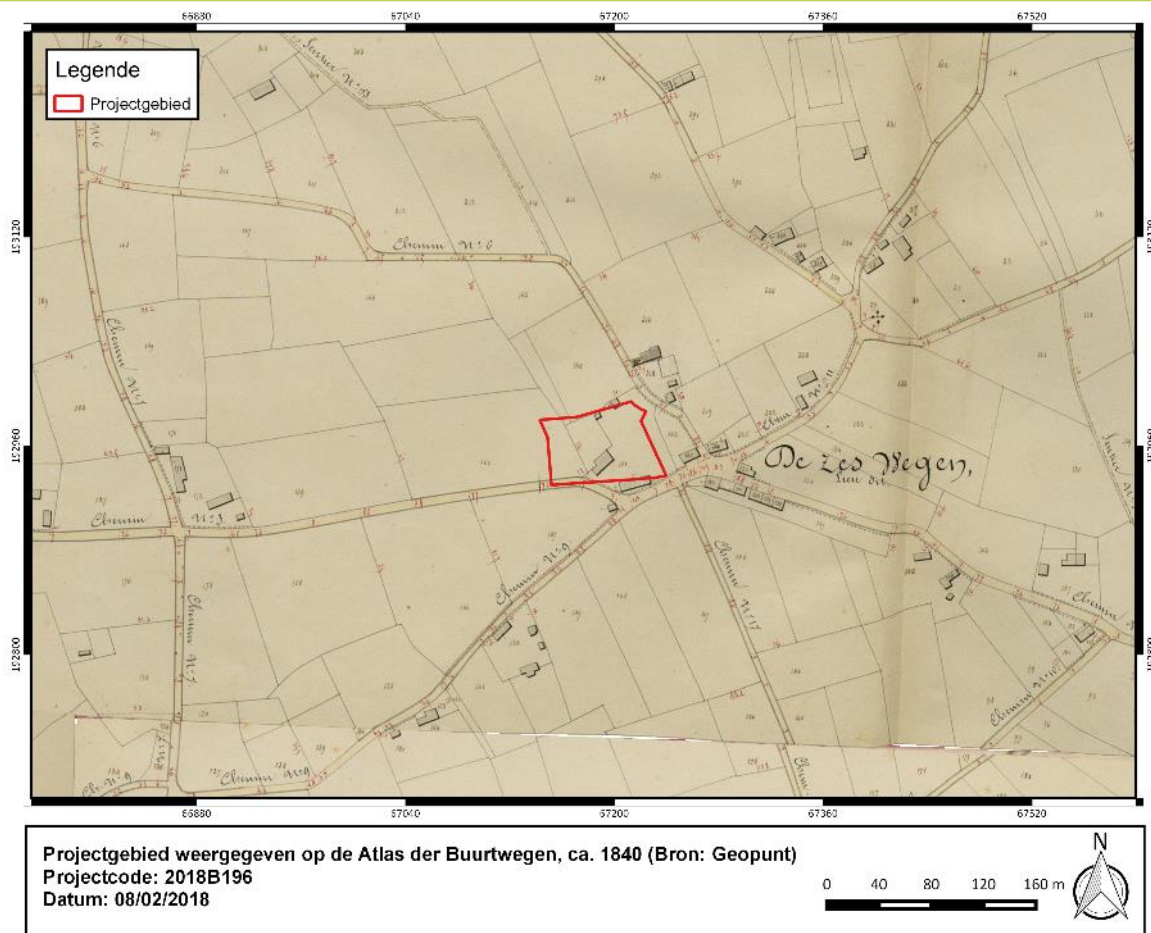
1.3.3.2.2 Historisch-cartografische analyse

De Ferrariskaart geeft bebouwing weer binnen de contour van het onderzoeksgebied. Het betreft twee rechthoekige bouwstructuren die zich situeren aan het knooppunt van zes wegen. Dit verklaart de toponymie van de Zeswegenstraat. Rondom de bebouwing beeldt de Ferrariskaart vegetatie af in de vorm van boomgroei. De zuidwestelijke zone van het onderzoeksterrein wordt aangesneden door een wegtracé. Het stratenpatroon weergegeven op de Ferrariskaart loopt quasi gelijk met de huidige wegenis. In de omgeving van de onderzoekzone situeren zich uitgestrekte akkerlandpercelen. In het zuidoostelijk deel van het plangebied is een kruisbeeld waarneembaar.

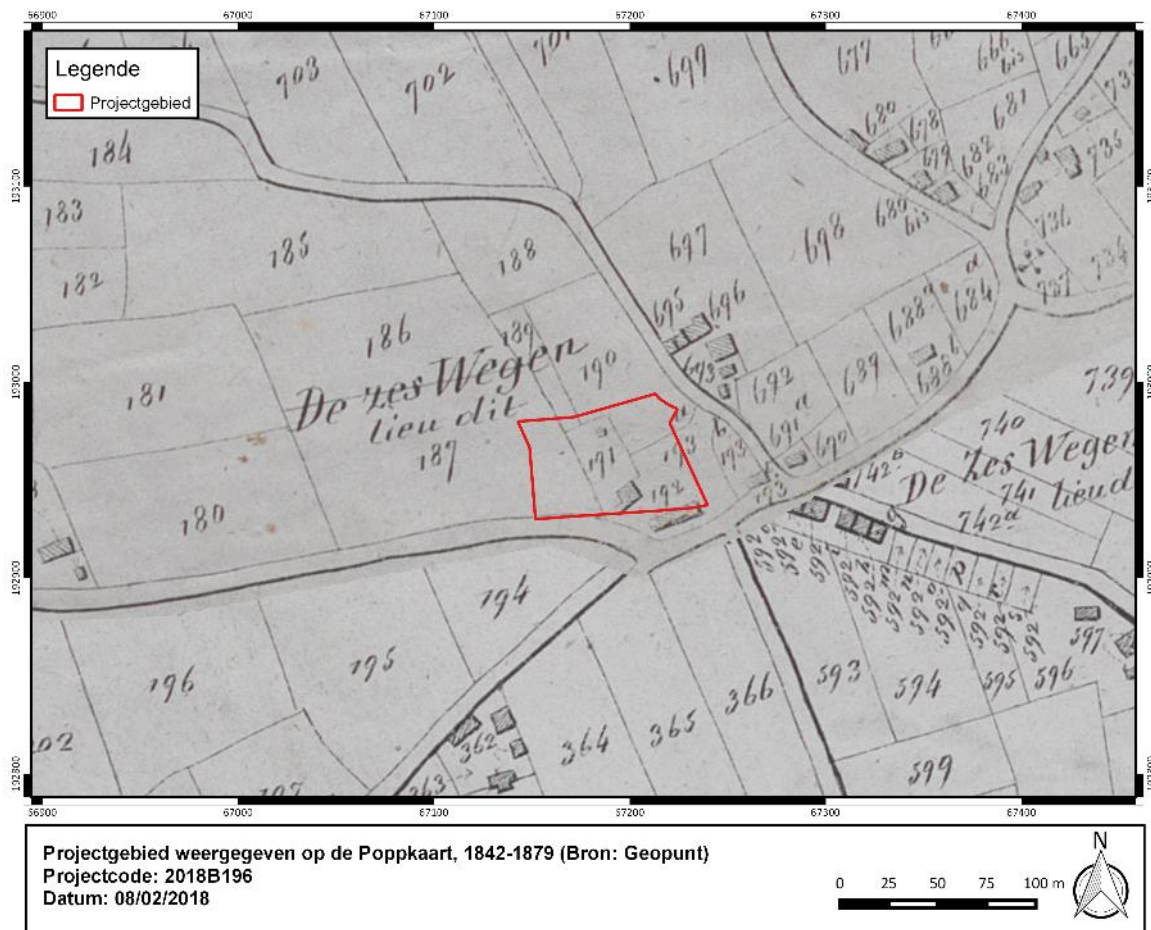
De 19^e-eeuwse cartografische indicatoren geven tevens bebouwing weer binnen de contouren van het plangebied. Deze bebouwing gaat mogelijk (deels) terug op de bebouwing weergegeven op de Ferrariskaart.

Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

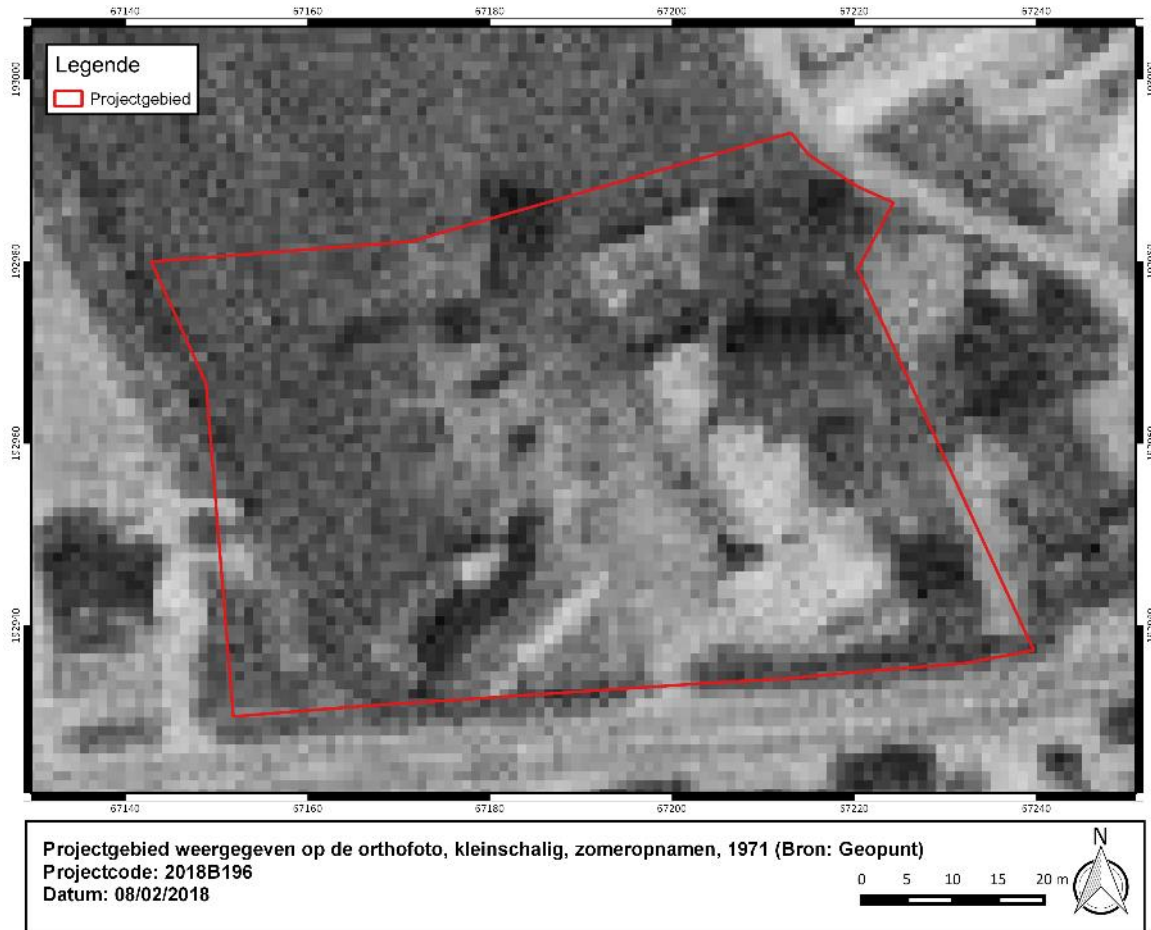
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).

1.3.3.3 Huidige gebruik en verstoringen

De orthofotosequentie geeft een beperkte evolutie weer in het bodemgebruik binnen de contour van het onderzoeksterrein. Op heden situeert zich bebouwing binnen de contour van het onderzoeksgebied. Van de totale 4291 m² is thans ca. 325 m² bebouwd. Onderkelderde volumes noch funderingswijzen zijn gekend. Bijkomend is ca. 700 m² van het terrein met bomen begroeid. Het overgrote deel van het onderzoeksterrein bestaat uit grasland.

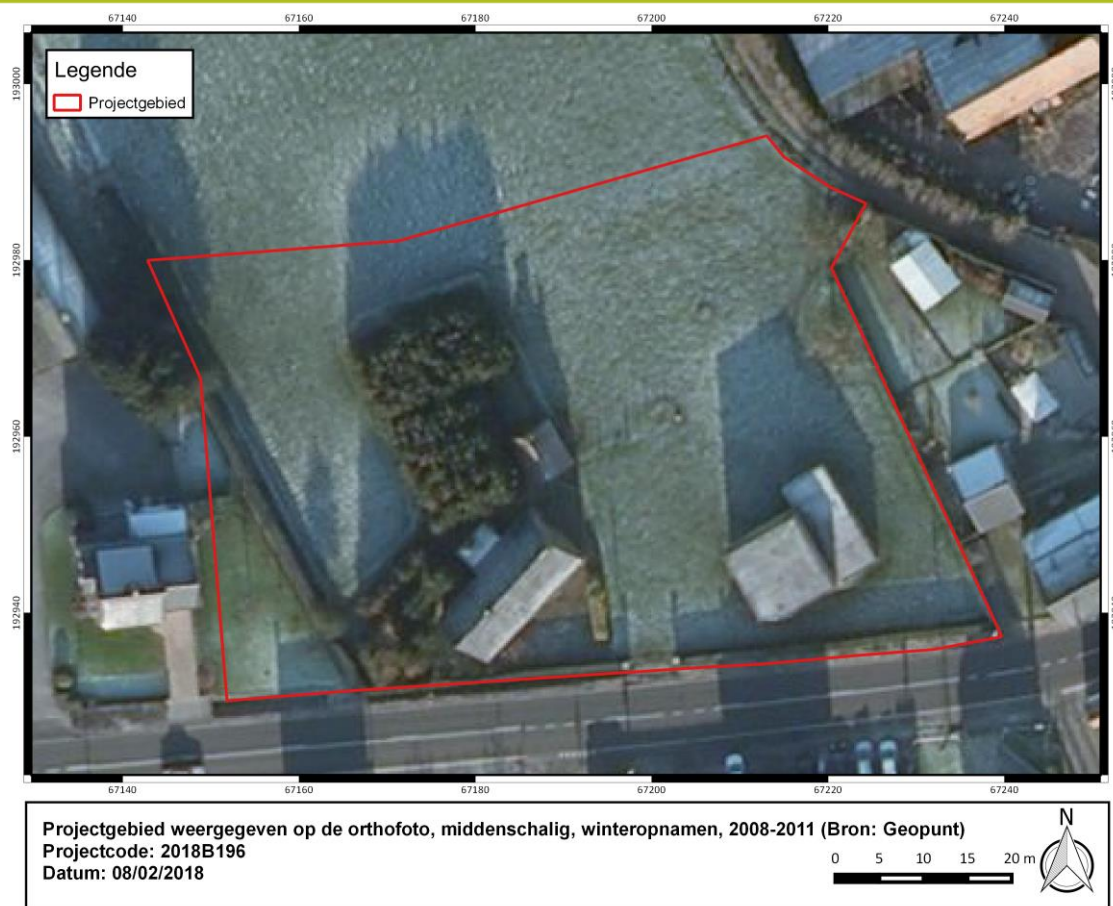
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

1.4 Synthese

De opdrachtgever plant de realisatie van een verkaveling aan de Zeswegestraat 63 te Zwevezele, deelgemeente van Wingene. Het plangebied is ca. 4254 m² groot en op heden in gebruik als tuingebied. Aan de straatkant zijn twee gebouwen aanwezig die in het kader van de geplande ontwikkeling zullen worden gesloopt.

Landschappelijk gezien is Wingene gelegen op de overgang tussen de zandstreek buiten de Vlaamse Vallei en de zandleemstreek. Het plangebied is gelegen op de kop van een getuigenheuvel. De Quartairgeologische kaart geeft een profielopbouw weer van eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen die rusten op de Tertiaire sokkel. Het sediment bestaat uit zand. Dit impliceert een relatief éénduidige verticale stratigrafie waarbij eventueel aanwezig erfgoed zichtbaar is onder de bouwvoor. De hoger gelegen, goed gedraineerde en makkelijk bewerkbare gronden moeten een aanzienlijke aantrekkingskracht gehad hebben op vroege landbouwgemeenschappen in de omgeving. Gelet de afstand tot de dichtstbijzijnde waterloop is er geen verhoogde verwachting inzake menselijke aanwezigheid tijdens het mesolithicum.

Historisch en cartografisch onderzoek wijst op een ruraal karakter van het plangebied en de omgeving. Op de Ferrariskaart is bebouwing afgebeeld op het terrein, daarrond is het terrein ingekleurd als akker. Op jonger cartografisch materiaal is eveneens bebouwing afgebeeld ter hoogte van de hedendaagse bebouwing. De orthofoto-sequentie geeft een quasi ongewijzigde situatie weer de voorbije decennia. Op het plangebied of de directe omgeving zijn geen archeologische vindplaatsen gekend. In de ruime omgeving zijn echter menig cirkelvormige structuren gekend door middel van luchtfotografische prospectie. Deze worden geïnterpreteerd als grafmonumenten uit de (midden-)bronstijd. Verder bevestigt een veelvoud aan cartografische indicatoren van laatmiddeleeuwse hoeves het rurale karakter van de omgeving.

Op basis van de landschappelijke situatie en de gekende waarden is er een aanzienlijke trefkans inzake archeologische erfgoed ter hoogte van het plangebied. De verwachting bestaat uit klassieke sporenarcheologie waarbij eventueel aanwezig erfgoed zichtbaar is onder de bouwvoor. De meest geschikte onderzoeksmethode is een proefsleuvenonderzoek.

Deel 2: Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2016

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Inventaris Onroerend Erfgoed

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

Deel 3: Bijlagen

Projectcode	2018B196
Onderwerp	Wingene Zeswegestraat 63
Plannummer	1
Type plan	Kadasterplan
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	07/02/2018

Plannummer	2
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	16/02/2018

Plannummer	3
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2017

Plannummer	4
Type plan	Bouwplan
Onderwerp plan	Verkaveling
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	5
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2017

Plannummer	6
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Traditionele landschappen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	08/02/2018

Plannummer	7
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Tertiair Geologische Kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	08/02/2018

Plannummer	8
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Quartair Geologische Kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	08/02/2018

Plannummer	9
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	08/02/2018

Plannummer	10
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Potentiële bodemerosiekaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2018

Plannummer	11
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	08/02/2018

Plannummer	12
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Waterlopen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	08/02/2018

Plannummer	13
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	CAI
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	08/02/2018

Plannummer	14
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Ferraris
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1771-1777

Plannummer	15
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Atlas der Buurtwegen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Ca. 1840

Plannummer	16
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Poppkaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1842-1879

Plannummer	17
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1971

Plannummer	18
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1979-1990

Plannummer	19
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2000-2003

Plannummer	20
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2008-2011

Plannummer	21
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2017